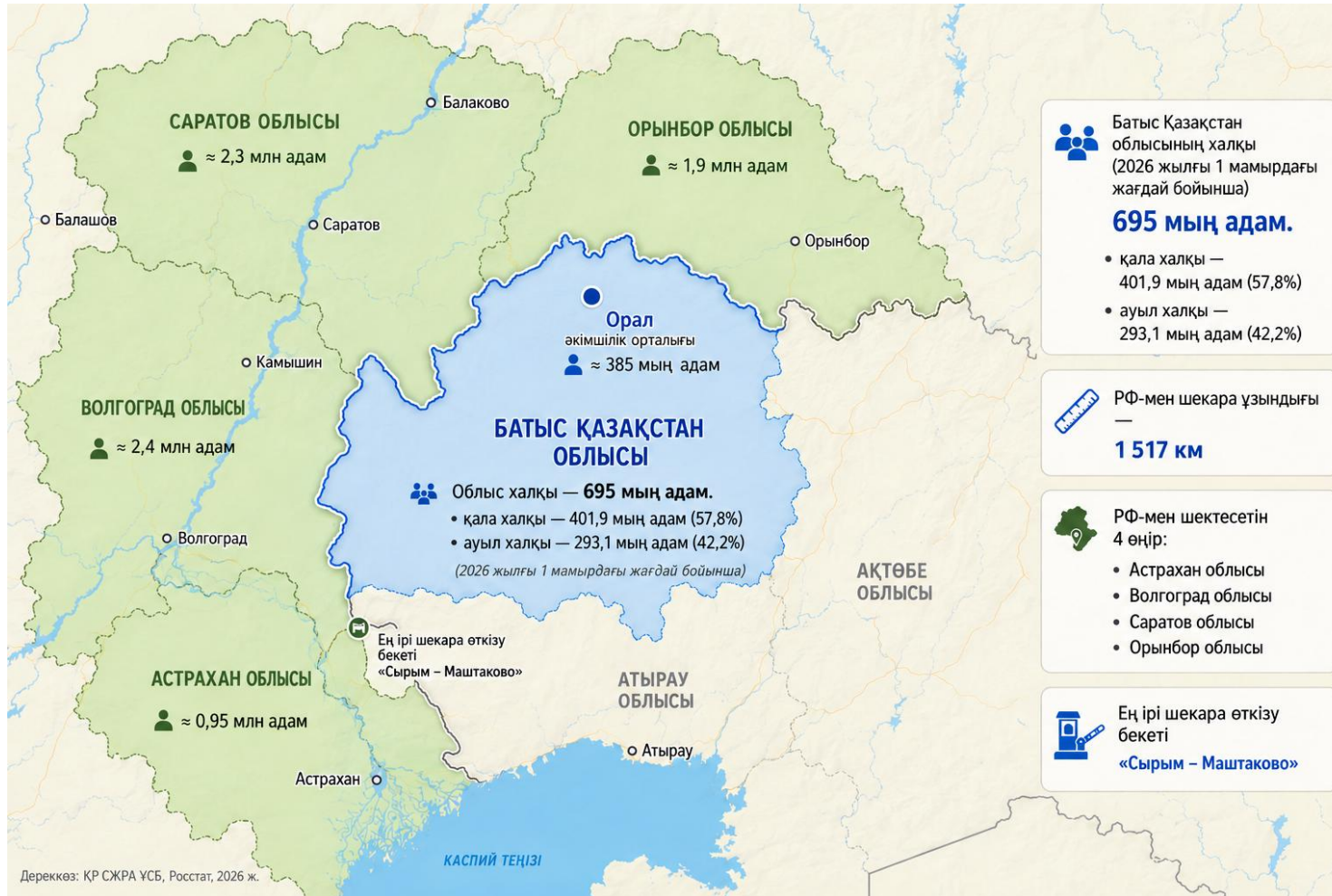

Батыс Қазақстан облысының импортқа тәуелділігін талдау

Өңірдің сыртқы саудасын, импорт құрылымын және импортты алмастыру стратегиясын кешенді зерттеу

Батыс Қазақстан облысымен шектес өңірлер

Батыс Қазақстан облысы төрт Ресей Федерациясы субъектісімен жалпы ұзындығы 1 517 км ортақ шекарасы бар тиімді шекаралық орналасуға ие. Жалпы халқы 7,6 млн адамнан асатын Ресейдің шекаралас өңірлері **нарығының жақындығы** сауда, логистика және өндірістік кооперацияны дамытуға қолайлы жағдай жасайды.

Өңірдің статистикалық көрсеткіштері

Тіркелген ШОК

62 417 бірл.

Жұмыс істейтін 59 404 бірл.

Өңір үлесі: **3%**

ШОБ-та жұмыспен
қамту

124 мың адам

2024 ж. -7%

Өңір үлесі: **3%**

ШОБ шығарылымы

2,9 трлн тг

2024 ж. +7%

Өңір үлесі: **2,8%**

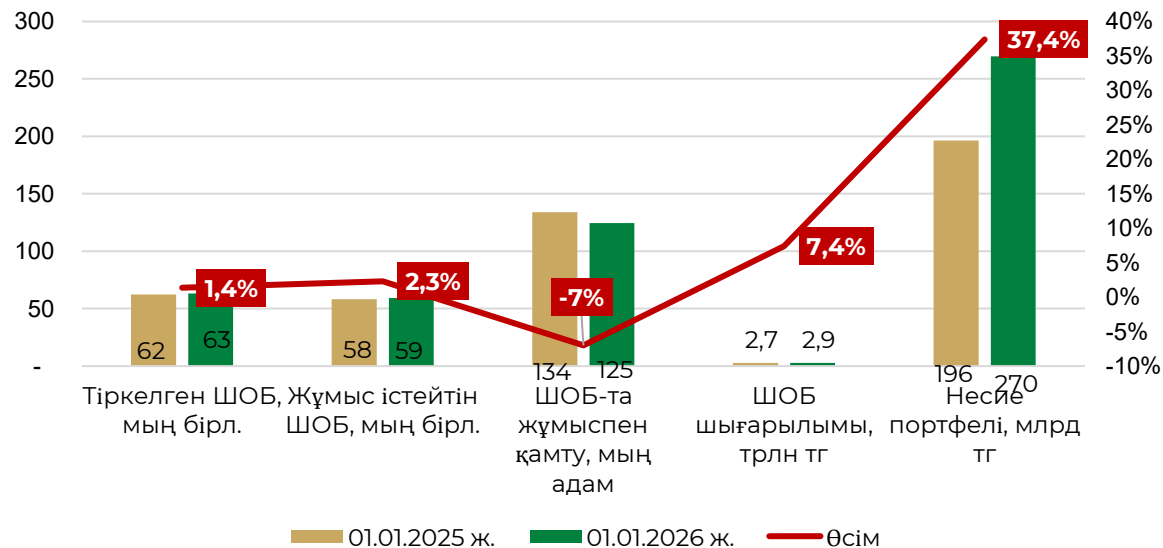
ШОБ несие портфелі

269,7 млрд тг

2024 ж. +36,7%

Өңір үлесі: **2,4%**

ШОБ көрсеткіштері бойынша өңір динамикасы

БҚО ШОБ-ының ел экономикасына үлесі

БҚО ШОБ ЖҚҚ

1,81

трлн теңге (+18,2%)

БҚО ЖӨӨ-ДЕГІ ШОБ
ҮЛЕСІ

36,1%

2024 ж. 32,5%

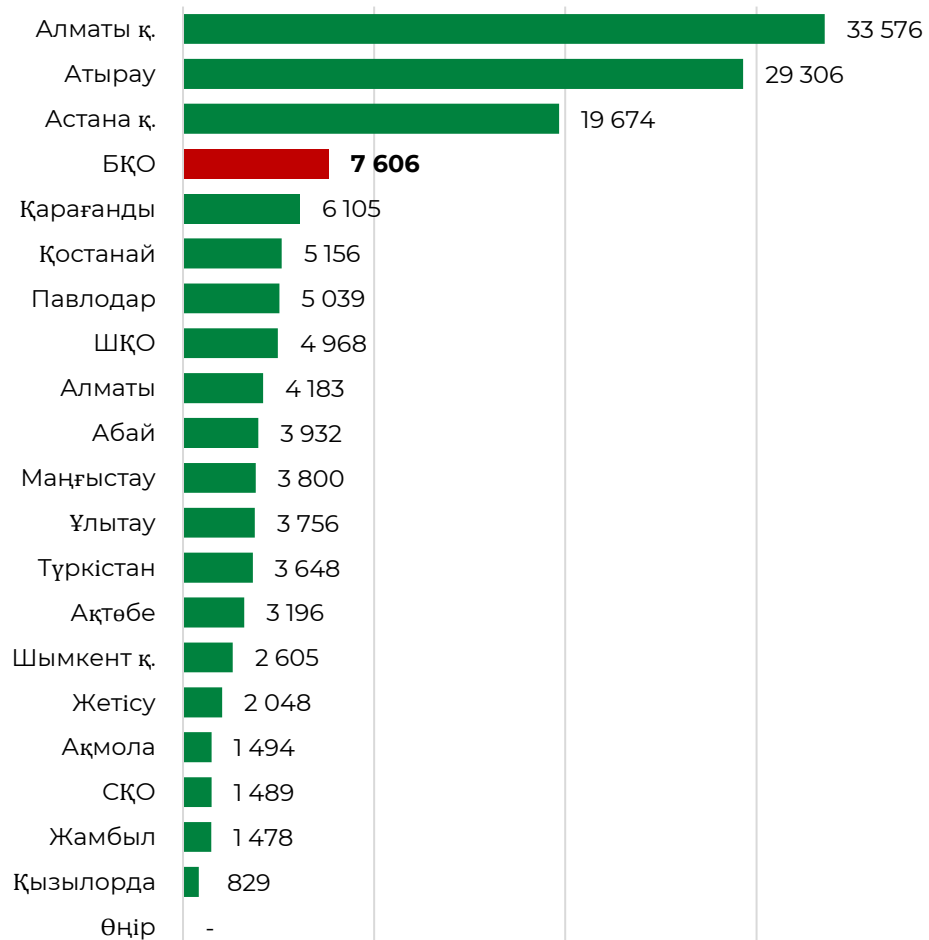
ҚР ШОБ ЖҚҚ-ДАҒЫ
БҚО ҮЛЕСІ

2,8%

ҚР-дағы 65,24 трлн
теңгеден

Батыс Қазақстан облысын ҚР өңірлерімен салыстыру, 2025 ж.

Өңірлер бойынша тауар айналымы, млн АҚШ долл.

Батыс Қазақстан облысы елдің жетекші экспортқа бағдарланған өңірлерінің қатарына кіреді. 2025 жылдың қорытындысы бойынша өңір **тауар айналымы** көлемі бойынша 4-орынды иеленіп, Қазақстанның сыртқы саудасына елеулі үлес қосты.

Импортқа тәуелділіктің төмен **деңгейі** (17%) өңір экономикасының өз өнімімен жоғары деңгейде қамтамасыз етілгенін және сыртқы жеткізілімдерге тұрақтылығын көрсетеді.

Батыс Қазақстан облысы көш бастайтын бағыттар

#1 Газ конденсатын өндіру (ҚР өндірісінің 97%)

#2 Табиғи газ өндіру

#4 Өнеркәсіп өндірісі көлемі бойынша

Топ-3 Ет консервілерін өндіру

+18% Өңдеу өнеркәсібінің 2024 ж. өсімі

×1,5 Шикізаттық емес экспорттың 2024 ж. өсімі

Батыс Қазақстан облысының тауар айналымы

↔ Тауар айналымы 2025

7,6 млрд \$

2024 ж. -5%

Сыртқы сауданың қарқынды өсімі

↓ Импорт 2025

1,2 млрд \$

Тауар айналымының
17%-ы

Импортқа тәуелділік төмен

↑ Экспорт 2025

6,3 млрд \$

2024 ж. -9%

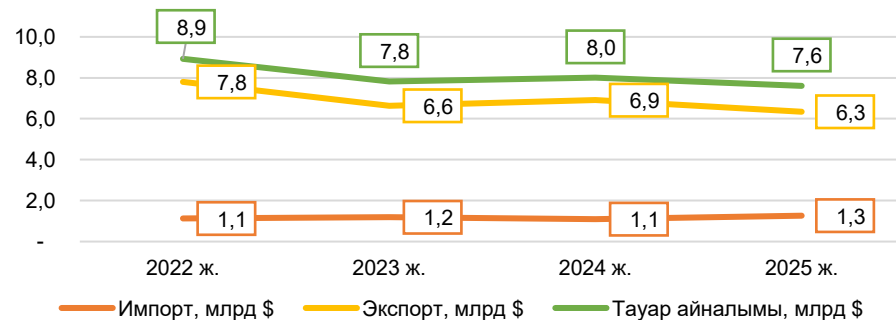
Экспорт нарықтарын кеңейту қажеттілігі

⚖ Сауда балансы

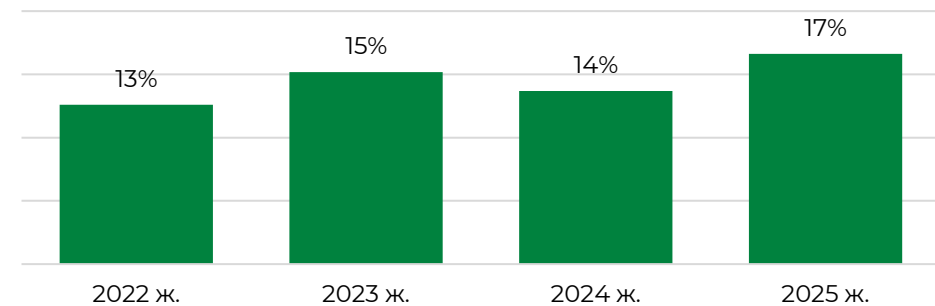
+5,1 млрд \$

Өңірдің экспорттық әлеуеті жоғары

Сыртқы сауда динамикасы, млрд долл.

Тауар айналымындағы импорт үлесі, %

Сыртқы сауданың жиынтық кестесі, млн долл.

Көрсеткіш	2022	2023	2024	2025
Тауар айналымы, мың \$	8 927	7 820	8 002	7 606
Импорт, мың \$	1 125	1 187	1 094	1 264
Экспорт, мың \$	7 801	6 634	6 907	6 342
Сауда балансы, мың \$	6 676	5 447	5 813	5 078
Тауар айналымындағы импорт үлесі, %	13%	15%	14%	17%

Импорт құрылымы

↓ Жалпы импорт 2025

1,2 млрд \$

2024 ж. +12,2%

/% Тауар айналымындағы
үлесі

17%

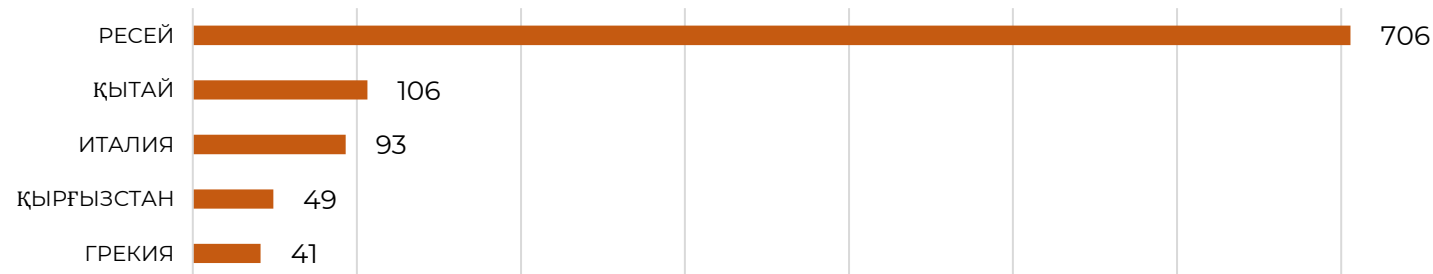
4 т.т. өсім (2022 ж. — 13%)

🌐 Топ-5 елдің үлесі

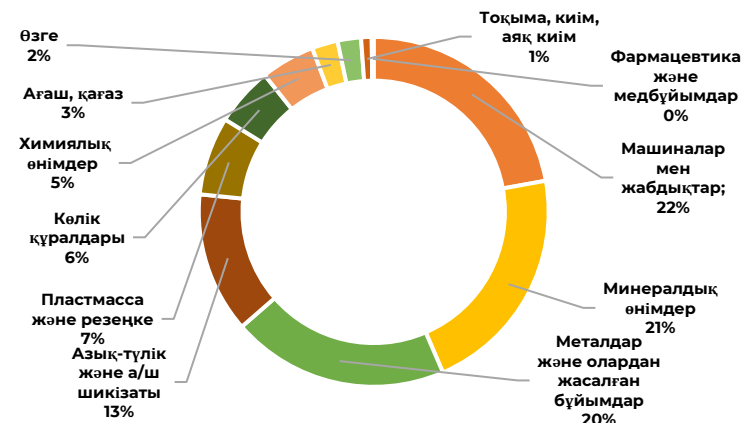
~79%

Ресей, Қытай, Италия, Қырғызстан, Грекия

Импорттың топ-5 көзі, млн долл.

Тауар топтары бойынша құрылым, 2025 ж.

Импорт құрылымын талдау

Жоғары шоғырлану: импорттың 56%-ы Ресейге тиесілі,

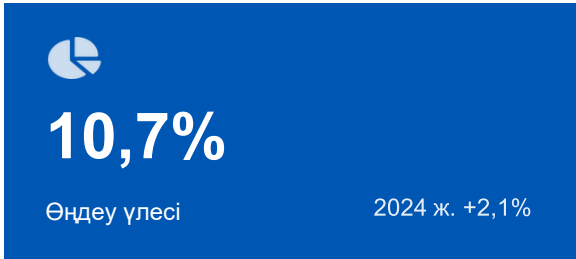
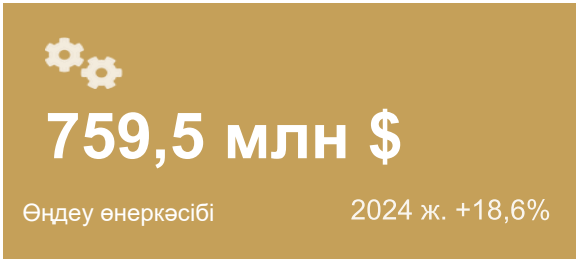
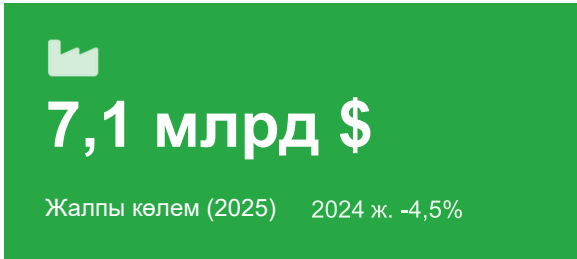
Сындарлы топтар: машиналар мен жабдықтар (~22%) және минералдық өнімдер (~21%) — импортты алмастырудың басым бағыттары.

Оң динамика: тауар айналымындағы импорт үлесі өсуде (13%→17%), 2025 ж. экспорт 8%-ға төмендеді.

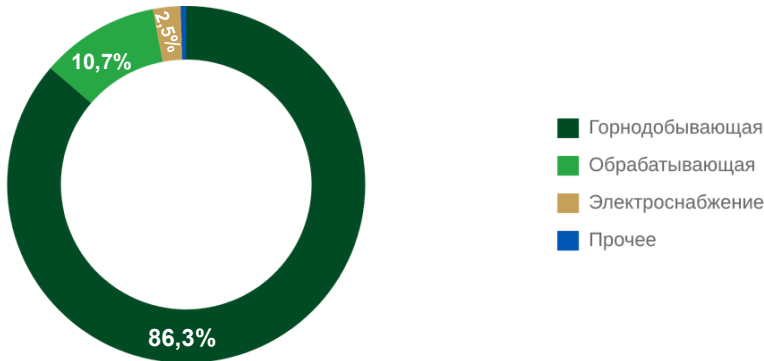
⚙️ **Машиналар мен жабдықтар**
ең ірі тауар тобы

~22%

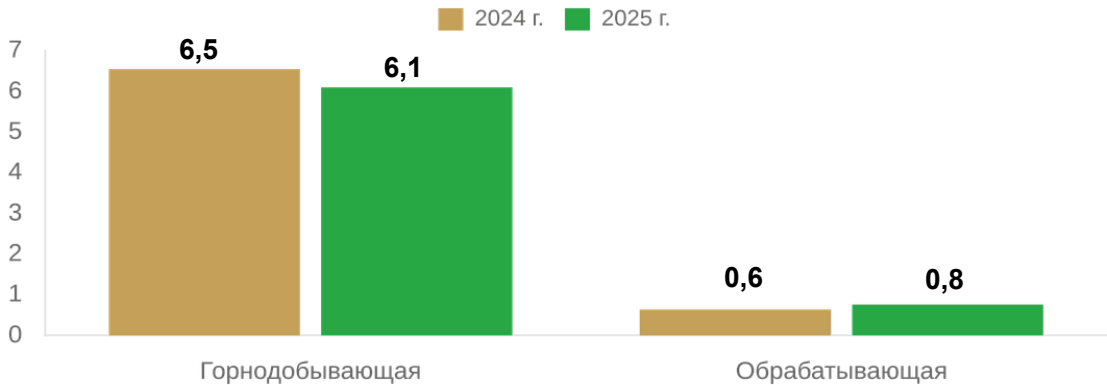
Өндіріс көлемі

Секторлар бойынша өндіріс құрылымы, 2025

Негізгі секторлар динамикасы, млрд \$

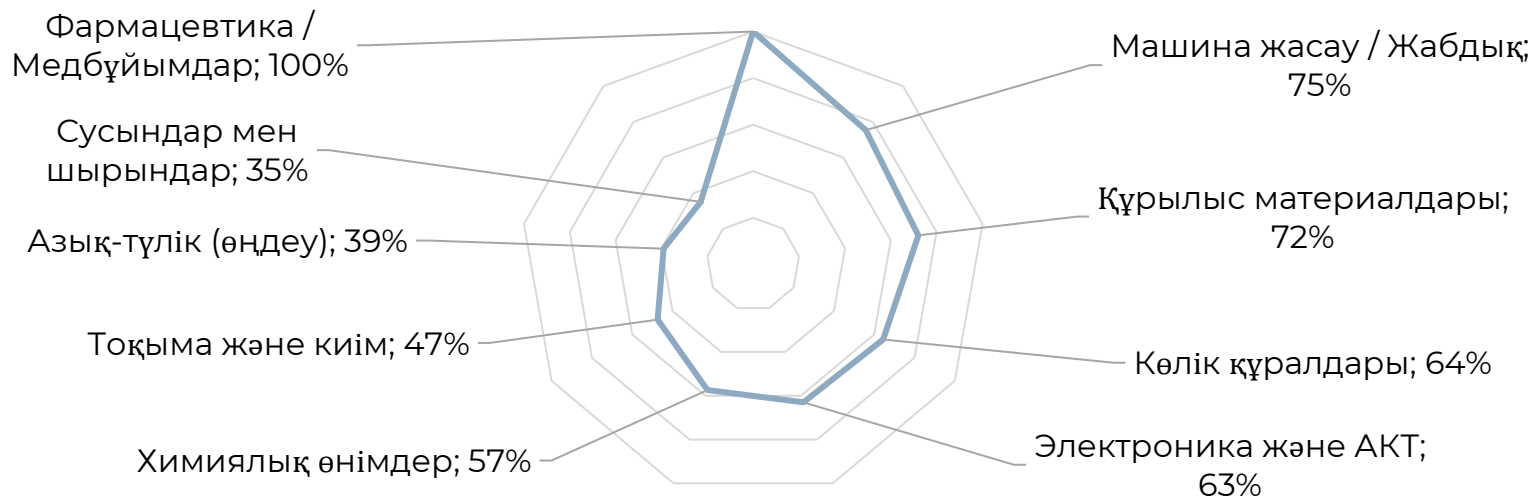

Өңдеу өнеркәсібі саласы	2024 ж., млн \$	2025 ж., млн \$	Өсім, %
Азық-түлік өндірісі	205,7	230,5	+12,1%
Мұнай өңдеу	67,4	170,8	+153,6%
Машина жасау	142,9	144,3	+1,0%
Құрылыс материалдары	40,7	48,3	+18,7%
Металлургия	44,1	42,7	-3,2%

Өңір өнеркәсібі шикізаттық бағыттылығын сақтап отыр (өндірістің 86%-ы), алайда **өңдеу секторында оң үрдіс байқалады** (+18,6%). Негізгі драйверлер — **мұнай өңдеу** және **тамақ өнеркәсібі**.

Экономика салалары бойынша импортқа тәуелділік индексі

Батыс Қазақстан облысы салаларының импортқа тәуелділік деңгейі, %

СЫНДАРЛЫ
>80%

ЖОҒАРЫ
60-80%

ОРТАША
30-60%

ТӨМЕН
<30%

Қорытынды: фармацевтикада (100%) жергілікті өндіріс іс жүзінде жоқ. Машина жасау (75%) мен құрылыс материалдарында (72%) тәуелділік жоғары. Азық-түлік (39%) пен сусындарда (35%) БҚО-дағы дамыған өңдеу есебінен тәуекел орташа.

Тауарлар бойынша импорт пен экспорт құрылымы

№	Сектор	Экспорт, мың долл.	Импорт, мың долл.	Баланс, мың долл.	Экспорттағы үлесі, %	Импорттағы үлесі, %
1	Минералдық өнімдер	6 155 227,1	270 058,6	5 885 168,5	97%	21%
2	Азық-түлік және а/ш шикізаты	52 094,8	164 364,3	- 112 269,5	0,8%	13%
3	Машиналар, жабдықтар, электроника	44 487,1	279 919,8	- 235 432,7	0,7%	22%
4	Металдар және олардан жасалған бұйымдар	20 426,4	253 759,9	- 233 333,5	0,3%	20%
5	Пластмасса және резеңке	18 298,7	91 655,5	- 73 356,8	0,3%	7%
6	Химиялық өнімдер	16 087,8	63 145,4	- 47 057,6	0,3%	5%
7	Ағаш, қағаз	15 196,5	30 221,7	- 15 025,2	0,2%	2%
8	Өзге	8 296,4	27 349,7	- 19 053,3	0,1%	2%
9	Тоқыма, киім, аяқ киім	7 422,1	12 343,0	- 4 920,9	0,1%	1%
10	Көлік құралдары	2 906,5	68 660,8	- 65 754,2	0,05%	5%
11	Фармацевтика және медбұйымдар	1 582,3	2 286,0	- 703,6	0,02%	0,2%
БАРЛЫҒЫ		6 342 025,9	1 263 764,7	5 078 261,1	100	100

НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫ

Батыс Қазақстан облысының өңдеу өнеркәсібін дамыту (+18,6% өсім) және энергия **ресурстарымен жоғары қамтамасыз етілуі есебінен** импортты алмастыру әлеуеті жоғары.

✓ Жетістіктер

- **Әртараптандыру:** өндірістегі өңдеу үлесі 10,7%-ға дейін өсті.
- **Азық-түлік қауіпсіздігі:** сусындар мен консервілер бойынша өзін-өзі қамтамасыз ету >85%.
- **Энергетикалық тәуелсіздік:** мұнай өңдеу **+153%**, ЖЖМ импорты азайды.

⚠ Сындарлы аймақтар

- **Импортқа тәуелділік (>70%):** машина жасау, фармацевтика және химия.
- **Шикізаттық модель:** өндірістің 86%-ы — мұнай мен газ өндіру.
- **Гео-тәуекелдер:** импорттың 56%-ы — бір жеткізушіден (РФ).

💡 Ұсынымдар

- **Жергіліктендіру:** мұнай-газ жабдықтары мен жиынтықтауыштарын құрастыру.
- **АӨК дамыту:** импорттық сүт және ет өнімдерін алмастыру (+30%).
- **ШОБ-ты қолдау:** құрылыс материалдары мен жеңіл өнеркәсіпке ынталандыру шаралары.

Шикізаттық модельден жоғары технологиялық өңдеуге көшу — өңір тұрақтылығының кепілі.

Қосымша

Тауар айналымының түрлері бойынша құрылымы

№	Тауар тобының атауы	Экспорт	Импорт	Баланс (Экспорт – Импорт)
1	ІҚМ	1 892,4	1 507,9	384,5
2	Ет және тағамдық ет қосалқы өнімдері	3 938,0	30 806,3	-26 868,3
3	Балық, шаянтәрізділер және моллюскалар	1 078,7	14 363,1	-13 284,4
4	Сүт өнімдері; жұмыртқа; бал	11,4	11 240,3	-11 228,9
5	Жануарлардан алынатын өзге өнімдер	0,0	1,1	-1,1
6	Тірі ағаштар және өзге өсімдіктер	942,1	4 205,4	-3 263,4
7	Көкөністер және кейбір жеуге жарамды тамыржемістер	1 078,7	1 448,4	-369,6
8	Жеуге жарамды жемістер мен жаңғақтар	250,3	6 452,9	-6 202,6
9	Кофе, шай, мате және дәмдеуіштер	157,3	2 262,8	-2 105,5
10	Дәнді дақылдар	3 048,2	8 802,7	-5 754,5
11	Ұн-жарма өнеркәсібінің өнімдері	11 060,1	2 640,6	8 419,5
12	Майлы тұқымдар; техникалық және дәрілік өсімдіктер	5 159,4	2 013,7	3 145,7
13	Шеллак; шайырлар, камедь және өзге өсімдік шырындары	21,4	45,0	-23,6
14	Өруге арналған өсімдік материалдары	327,2	32,6	294,7
15	Жануар немесе өсімдік текті майлар	6 064,6	7 624,7	-1 560,1
16	Еттен, балықтан немесе шаянтәрізділерден дайындалған өнімдер	5 825,8	10 892,4	-5 066,6
17	Қант және қанттан жасалған кондитерлік өнімдер	293,0	3 177,2	-2 884,2
18	Какао және одан жасалған өнімдер	394,2	4 552,7	-4 158,5
19	Дәнді дақылдардан, ұннан, крахмалдан немесе сүттен жасалған өнімдер	9 069,2	11 010,6	-1 941,4
20	Көкөністерді, жемістерді, жаңғақтарды өңдеу өнімдері	93,3	9 936,5	-9 843,2
21	Әртүрлі тағам өнімдері	29,8	23 611,0	-23 581,2
22	Алкогольді және алкогольсіз сусындар, сірке суы	78,7	3 473,4	-3 394,7
23	Тамақ өнеркәсібінің қалдықтары; жануарларға арналған жем	1 281,0	4 257,7	-2 976,7
24	Темекі және өнеркәсіптік темекі алмастырғыштар	0,0	5,2	-5,2
25	Тұз; күкірт; топырақ пен тас; гипс, әк және цемент	8 216,1	11 024,1	-2 808,0
26	Кендер, қож және күл	0,0	9,1	-9,1
27	Минералдық отын, мұнай және мұнай өнімдері	6 147 011,0	259 025,4	5 887 985,6
28	Бейорганикалық химиялық қосылыстар	397,8	5 182,8	-4 785,0
29	Органикалық химиялық қосылыстар	1 268,4	20 175,1	-18 906,8
30	Фармацевтикалық өнімдер	1 582,3	2 286,0	-703,6

Тауар айналымының түрлері бойынша құрылымы

№	Тауар тобының атауы	Экспорт	Импорт	Баланс (Экспорт – Импорт)
31	Тыңайтқыштар	0,7	1 753,7	-1 753,0
32	Илік және бояғыш экстракттар; бояулар мен лактар	346,9	8 031,4	-7 684,5
33	Эфир майлары, косметикалық және жуыну құралдары	473,6	7 481,3	-7 007,8
34	Сабын, жуғыш және тазартқыш құралдар; балауыз	7 416,5	6 203,7	1 212,7
35	Ақуыздық заттар; крахмал; желім; ферменттер	740,0	1 115,2	-375,1
36	Жарылғыш заттар; пиротехника	0,0	1 702,1	-1 702,1
37	Фото- және кинотауарлар	1 098,9	54,4	1 044,4
38	Химия өнеркәсібінің өзге өнімдері	4 345,0	11 445,6	-7 100,5
39	Пластмасса және одан жасалған бұйымдар	4 813,3	45 734,4	-40 921,1
40	Каучук, резеңке және олардан жасалған бұйымдар	13 485,4	45 921,0	-32 435,6
41	Терілер, өңделмеген былғары	303,2	47,8	255,5
42	Былғарыдан жасалған бұйымдар; жол жабдықтары	6,9	510,5	-503,6
43	Табиғи және жасанды үлбір	0,0	0,1	-0,1
44	Ағаш және одан жасалған бұйымдар	14 860,5	21 391,3	-6 530,7
45	Тығын және одан жасалған бұйымдар	0,1	21,0	-21,0
46	Сабаннан және өрілген материалдардан жасалған бұйымдар	0,0	1,3	-1,3
47	Ағаштан немесе өзге талшықты материалдардан алынған масса	89,4	109,1	-19,7
48	Қағаз және картон; қағаз массасынан жасалған бұйымдар	243,8	8 311,3	-8 067,5
49	Баспа кітаптар, газеттер, репродукциялар	2,7	387,7	-385,0
50	Мақта	0,0	162,7	-162,7
51	Өзге өсімдік текті тоқыма талшықтары	0,0	15,4	-15,4
52	Химиялық жіптер	2 214,7	2 048,0	166,7
53	Химиялық талшықтар	0,1	166,4	-166,4
54	Мақта талшығы, киіз және тоқыма емес материалдар	0,7	434,1	-433,5
55	Кілемдер және тоқыма еден жабындары	0,0	371,3	-371,3
56	Арнайы маталар; шілтер; гобелендер	4,4	73,8	-69,4
57	Қапталған немесе сіңдірілген тоқыма материалдары	0,0	423,4	-423,4
58	Трикотаж жаймалары	0,0	137,5	-137,5
59	Трикотаж киім және керек-жарақтар	4,8	864,3	-859,5
60	Трикотаждан басқа киім және керек-жарақтар	0,0	1 732,6	-1 732,5

Тауар айналымының түрлері бойынша құрылымы

№	Тауар тобының атауы	Экспорт	Импорт	Баланс (Экспорт – Импорт)
61	Өзге дайын тоқыма бұйымдары	4 594,7	3 227,0	1 367,6
62	Аяқ киім	181,1	871,2	-690,1
63	Бас киімдер және олардың бөліктері	99,8	1 177,0	-1 077,2
64	Қолшатырлар, таяқтар, қамшылар	0,1	2,1	-2,0
65	Қауырсын, мамық жасанды гүлдер	11,7	77,8	-66,1
66	Тастан, гипстен, цементтен, асбесттен жасалған бұйымдар	38,9	7 578,9	-7 540,0
67	Керамикалық бұйымдар	572,1	6 007,1	-5 435,0
68	Шыны және шыныдан жасалған бұйымдар	7 233,6	7 705,5	-471,9
69	Инжу, асыл тастар, металдар; монеталар	8,8	264,7	-255,9
70	Қара металдар	44,8	38 480,5	-38 435,7
71	Қара металдардан жасалған бұйымдар	9 226,6	180 270,7	-171 044,1
72	Мыс және одан жасалған бұйымдар	1 204,0	928,0	276,1
73	Никель және одан жасалған бұйымдар	8,1	926,4	-918,3
74	Алюминий және одан жасалған бұйымдар	226,4	3 759,8	-3 533,4
75	Қорғасын және одан жасалған бұйымдар	0,0	28,6	-28,6
76	Мырыш және одан жасалған бұйымдар	0,0	22,7	-22,7
77	Қалайы және одан жасалған бұйымдар	0,0	1,4	-1,4
78	Өзге бағалы емес металдар және олардан жасалған бұйымдар	11,0	80,8	-69,8
79	Металдан жасалған құралдар, пышақтар және асхана аспаптары	1 506,3	3 665,3	-2 158,9
80	Өзге бағалы емес металдардан жасалған бұйымдар	345,7	4 039,4	-3 693,7
81	Ядролық реакторлар, қазандықтар, жабдықтар мен механизмдер	21 342,4	197 693,1	-176 350,7
82	Электр машиналары мен жабдықтары	19 401,8	39 457,7	-20 056,0
83	Теміржол локомотивтері және жылжымалы құрам	66,9	1 143,8	-1 076,9
84	Көлік құралдары (т/ж-дан басқа)	2 839,6	67 177,8	-64 338,2
85	Кемелер, қайықтар және жүзбелі конструкциялар	0,0	339,1	-339,1
86	Оптикалық, фотографиялық аспаптар мен құралдар	3 741,0	42 732,1	-38 991,2
87	Сағаттардың барлық түрлері және олардың бөлшектері	1,9	11,1	-9,2
88	Музыкалық аспаптар	0,0	25,6	-25,6
89	Жиһаз; матрастар; жарықтандыру жабдықтары	959,4	8 488,5	-7 529,2
61	Өзге дайын тоқыма бұйымдары	4 594,7	3 227,0	1 367,6